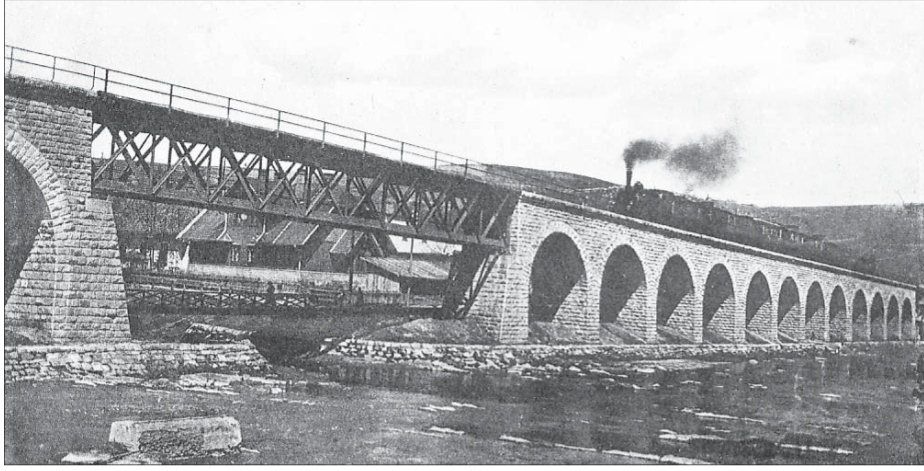

Зупинка XL: Турка

На древньому "руському путі", що єднає Східну і Західну Європу, поблизу витoku Дністра, на річці Стрий розташувалося місто Турка. Невелике гірське місто є адміністра-

тивним і культурним центром Турківського району Львівської області. Турка знаходиться за 137 км від обласного центру. Висота вічно-зелених Карпат тут сягає від 560 до 814 м над рівнем моря.

Колись у долині річки Турка (тепер Яблунька) паслися дикі тури. Тож не дивно, що поселення, яке виникло на її берегах, отримало назву Турка. Заселили місцевість бойки – люди працьовиті, загартовані, добрі чабани та лісоруби.

Перша письмова згадка про Турку датується 1431 року. Три річки формували поселення: Літмир, Турка, Стрий. Біля них виростили забудови Горішньої Турки, Середньої Турки, Старого Села, Звіринця, Нижньої Турки, Слободи, Городища. У центрі міста знаходився замок, ратуша. Пам'ятками бойківської дерев'яної архітектури є церкви в Горішній і Середній Турці та на Лікті.

Статус міста і Магдебурзьке право Турка отримала 1730 року. Тут дев'ять разів на рік відбувалися ярмарки, а кожної неділі – торги. Торгували худобою, сиром, вовною, полотном. 1798 року у Турці відкрилася початкова школа.

На початку ХХ століття Турка швидко стала одним із центрів лісозаготівель у Східній Галичині. Розвиток бойківського краю, і зокрема Турківщини, поживався після закінчення будівництва залізниці Львів–Самбір–Турка–Сянки–Ужок. Громада міста наполягла перед австрійським урядом, щоб траса майбутньої залізниці не оминувала повітове місто, як це було передбачено попереднім проектом, а пройшла через Турку та Сянки. Колія Самбір–Сянки споруджувалась у вузькій долині Дністра, а потім – від Лопушанки-Хомині до Явори і Турки долиною річки Ясениці. На цьому відрізку були побудовані тунелі і віадук, які стали окрасою траси. 350-метровий віадук уздовж берега річки Яблуньки у Турці разом із 250-метровим тунелем на той час демонстрували технічні досягнення в будівництві шляхів сполучення.

24 серпня 1903 року після двох років будівництва потяги пішли зі Львова до Самбора, 24 серпня 1905 року перший поїзд пройшов через станцію Турка відкритим для постійної експлуатації відрізком Стрілки–Сянки (62 км). А в листопаді 1905 року Ужок поєднався з Сянками, був відкритий рух поїздів зі Львова до Ужгорода через Ужокський перевал.

До найбільших центрів лісозаготівлі та лісорозробки були збудовані вузькоколіїні залізниці. Однією з таких була лінія Турка–Завадка. Спочатку в 1907 році ввели в ек-

сплуатацію лісовозну секцію (ширина колії 760 мм) Турка–Ільник, її довжина складала 16,8 км, а потім колію продовжили до Завадки, що загалом становило 25 км. На цій лінії був споруджений міст довжиною 104 м через р. Стрий. Під час Першої світової війни вузькоколія була під управлінням

австрійської армії. У 1930 році лісозаготівельна фірма "Годуля" збудувала нову вітку Явора–Ісая–Зубриця. Відтинок залізниці Турка–Ільник–Риків–Завадка мав довжину

30 км. У 1930 році почала експлуатуватися вузькоколія Турка–Ясениця. Канатна підвісна дорога довжиною 12 км щоденно доставляла 300-500 кубометрів деревини з Лихохори до Сянок.

Для відправлення сировини та готової продукції на станціях державних залізниць будувалися перевантажувальні станції вузькоколіїних залізниць. Лісовозні залізниці працювали в робочі дні, переважно вдень. Залізниці мали кілька вагонів для перевезення робітників, товарні вагони та паровози, а також моторні дрезини для особового руху і перевезення туристів. До 1939 року вузькоколійки перебували у приватній власності.

Під час Першої світової війни – з весни 1914 року до липня 1915 року – Турківщина була окупована російськими військами. Після жорстоких боїв російські війська відступили, а місто Турка було зруйноване.

За часів Польської держави в Турці діяло декілька тартаків, шкіряна і механічна майстерні, каменоломня, два млини, маслозавод, була побудована електростанція. Діяло дві школи з польською мовою навчання та дві однокласні школи з польською та українською мовами навчання.

25 вересня 1939 року у Турку увійшли радянські війська. Місто стало районним центром Дрогобицької області. Тут був організований деревообробний комбінат та інші промислові підприємства.

5 липня 1941 року Турку окупували німецькі війська. За роки окупації на Турківщині було розстріляно 4366 осіб, а 312 юнаків та дівчат вивезли до Німеччини на примусові роботи.

Впродовж липня–вересня 1944 року поблизу Турки йшли запеклі бої. 23 вересня 1944 року радянські війська вступили до Турки. Місто лежало в руїнах. Німці підірвали залізничний віадук, вокзал, лісопилни та цегельний завод, з електростанції вивезли все об-

ладнання. 60 відсотків житлового фонду було знищено.

На території Турківщини до середини 50-х років минулого століття активно діяли загопи УПА, які боролися за самостійність українських земель.

Місто поступово залікувало воєнні рани, відновлювалась робота промислових та сільськогосподарських підприємств.

У 1948 році розпочалося відновлення колії Самбір–Сянки–Ужгород із реконструкцією тунелів та віадуків під стандарти колії 1524 мм, і лише у 1956 році відкрився рух поїздів на цій ділянці. У 1967 році з електрифікацією ділянки Львів–Сянки до Турки почали прибувати електропоїзди.

У Турці було відкрито електротехнічне професійне училище, чотири середні школи, музична школа, стадіон, будинок культури, лікарня та поліклініка.

За роки Незалежності України Турка зберегла народні традиції, звичаї, обряди. Цьому сприяє заняття основної частини жителів району лісництвом, скотарством та землеробством. Відкритий у 1990 році музей "Бойківщина" зберігає зразки давньої культури бойків, розказує про історію цього краю. 24 серпня 1992 року відбулися Перші Бойківські фестини, які започаткували регулярне проведення таких заходів із запрошенням громадян

лишніх місць дружинники князя Святослава Володимировича (вбитого над Опором між Сколе і Гребеновом у 1015 році) за участь у походах. За переказами, дружинники князя Святослава, що залишилися живі, не повернулися у рідні місця, а оселилися над Опором. Славське вперше згадується в історичних документах, датованих 1483 роком.

Долиною річки Опір через Славське проходив старовинний торговельний шлях із долини Дністра на Закарпаття та Придунайську низовину. Цим же шляхом йшли різні завоювальники. Так у середині ХІІІ століття через Карпати намагався прорватися один із загонів татаро-монголів хана Батия. Битва між татарами і місцевими жителями стала темою повісті Івана Франка "Захар Беркут".

Навоколишні гори були місцем перебування легендарних опришків Олекси Довбуша, про що говорить і теперішня назва гори – Довбушанка. Про свавілля шляхти в ті часи писав польський історик В. Лозинський: "Що за світ, що за світ! Темний, дикий, убивчий. Світ без уряду, без строю, без справедливості та без милосердя. Кров у ньому дешевша за вино, людина дешевша за коня. Світ, у якому легко вбити і складно не бути вбитим".

У 1887 році через Славське пролягла залізнична колія Стрий–Лавочне–Мукачево. Перший поїзд тут пройшов 4 квітня 1887 року. Залізничне сполучення сприяло збільшенню населення Славського, прискорювався господарський розвиток села. Відтоді сюди почала приїжджати на відпочинок інтелігенція зі Львова, у тому числі чимало визначних діячів української культури. У 1904 році Славське відвідав Іван Франко.

За часи панування Польщі село залишалося за висловом І. Франка "убогим гірським селом".

З приходом радянської влади село у 1940 році стало районним центром. У період Другої світової війни Славське зазнало великих руйнувань. Гітлерівці спалили 150 будинків, підірвали залізничні мости, зруйнували колію. 29 вересня 1944 року село звільнили від загарбників.

У 1959 році Славський район був приєднаний до Сколівського району. У 1961 році відбулася електрифікація залізниці Стрий–Лавочне–Славське, з тих пір тут розвиваєть-

ся туризм і лижний спорт. Селище стало популярним місцем відпочинку туристів, студентської та учнівської молоді. Гора Тростяніби спеціально створена для гірськолижних трас. Більшість трас, прокладених на цій горі – олімпійського профілю.

Сьогодні Славське має курортний статус. На його території діють 15 лижних витягів, канатно-крісельна дорога, оновлений залізничний вокзал. Взимку тут щоденно катаються понад чотири тисячі туристів.

Юрій ТОМІН
Фото з особистого архіву автора

лице міського типу, розташоване за 28 км від міста Сколе, у мальовничій долині річки Опір та правої її притоки Славки, серед вкритих лісами і полонинами хребтів Бескидів та Органів. Будівлі селища розмістилися на схилах гір Тростяні (1235 м над рівнем моря), Ільза (1066 м), Писана або Довбушанка (1236 м), Менчела (1041 м), які оточують Славське зі всіх боків. На північ від селища височить гора Клива (1069 м). Походження назви села та річки Славки, найбільш ймовірно, пов'язують із прізвиськом "славні", яке отримали від місцевого населення навко-

ся туризм і лижний спорт. Селище стало популярним місцем відпочинку туристів, студентської та учнівської молоді. Гора Тростяніби спеціально створена для гірськолижних трас. Більшість трас, прокладених на цій горі – олімпійського профілю.

Сьогодні Славське має курортний статус. На його території діють 15 лижних витягів, канатно-крісельна дорога, оновлений залізничний вокзал. Взимку тут щоденно катаються понад чотири тисячі туристів.

Юрій ТОМІН
Фото з особистого архіву автора

Туристичні скарби карпатського краю

Зупинка XLI: Славське

Славське – один із відомих центрів туризму в українських Карпатах. Славське – се-

лице міського типу, розташоване за 28 км від міста Сколе, у мальовничій долині річки Опір та правої її притоки Славки, серед вкритих лісами і полонинами хребтів Бескидів та Органів. Будівлі селища розмістилися на схилах гір Тростяні (1235 м над рівнем моря), Ільза (1066 м), Писана або Довбушанка (1236 м), Менчела (1041 м), які оточують Славське зі всіх боків. На північ від селища височить гора Клива (1069 м). Походження назви села та річки Славки, найбільш ймовірно, пов'язують із прізвиськом "славні", яке отримали від місцевого населення навко-

ся туризм і лижний спорт. Селище стало популярним місцем відпочинку туристів, студентської та учнівської молоді. Гора Тростяніби спеціально створена для гірськолижних трас. Більшість трас, прокладених на цій горі – олімпійського профілю.

Сьогодні Славське має курортний статус. На його території діють 15 лижних витягів, канатно-крісельна дорога, оновлений залізничний вокзал. Взимку тут щоденно катаються понад чотири тисячі туристів.

Юрій ТОМІН
Фото з особистого архіву автора

ЗАСНОВНИКИ:
управління Львівської
залізниці та дорпрофсож
Ресстраційне свідоцтво
КВ № 1252.
Редактор
Ігор ПАРАЦАК
тел. 226-32-97
факс. 226-41-83
Заступник редактора
Андрій ВЕЗДЕНКО.....226-26-10

Відповідальний секретар
Галина КВАС.....226-25-67
Кореспонденти:
Орися ТЕСЛЮК.....226-32-03
Ольга ПАДКОВСЬКА.....226-01-65
Дмитро ПЕЛИХ.....226-36-23
Олександр ГЕРШУНЕНКО.....226-37-83
Оксана ПОДОЛЬСЬКА.....226-39-34
Богдан ЮРОЧКО.....226-59-27
Коректор Валентина СУТАК.....226-37-80
Бухгалтер Тетяна АНДРУШКО.....226-46-80

**Львівський
ЗАЛІЗНИЧНИК**

Адреса редакції: 79000
м. Львів, вул. Гоголя, 1.
E-mail: lz@railway.lviv.ua
ГС ДТГО "Львівська залізниця"
Р/р 260000092670
Код ЄДРПОУ 20851444 МФО 325956
ЛФ АБ "Експрес-Банк"

Індекс газети 30223.
Виходить щоп'ятниці.
Тираж 35 809.
Замовлення 1530.
Зверстано у комп'ютерному центрі
редакції газети "Львівський
залізничник".
Комп'ютерна верстка
Антоня БЕГЛЯРОВА 226-38-15.
Склад редакційної колегії:
Ігор Парашак, Андрій Везденко, Орися
Теслюк, Галина Квас, Олександр
Гершуненко.

Точка зору авторів може не збігатися з позицією редакції.
Передрук текстових чи візуальних матеріалів газети можливий лише з письмового дозволу редакції. Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали. Рукописи та листи авторам не повертаються. При цитуванні посилання на газету "Львівський залізничник" обов'язкове.
Газету віддруковано у "Видавничому Домі "Високий Замок".